

TÜRKÇE ÖĞRETMENLİĞİ ÖĞRENCİLERİNİN YAZMA EĞİTİMİ DERSİNDE YETİZLEME ÇALIŞMASI İLE OLUŞTURDUKLARI METİNLERİN İNCELENMESİ

Ali GÖÇER*

Özet

Bu araştırmanın amacı, eğitim fakültesi Türkçe öğretmenliği öğrencilerinin yazma eğitimi dersi yetizleme çalışmaları çerçevesinde ortaya koydukları yazılı metinleri bazı değişkenler açısından incelemektir. Bu amaçla, 2009-2010 öğretim yılında Türkçe öğretmenliği üçüncü sınıf yazma eğitimi dersinde öğrencilerden değişik zaman dilimlerinde üç ayrı konuda kompozisyon yazmaları istenmiştir. Daha sonra ortaya konulan metinler incelenmiştir. Erciyes Üniversitesi Eğitim Fakültesi Türkçe Öğretmenliği öğrencileri amaçlı - kümeleme örnekleme yöntemiyle belirlenmiştir. Örnekleme yer alan öğrencilerin ortaya koydukları çalışmalar arasından her bir yazma çalışmasından üç olmak üzere toplam 9 yetizleme çalışması incelenmek üzere random (seçkisiz, rastlantısal) yöntemiyle seçilmiştir. Ürünler betimleme (bağdaşıklık), çözümleme (tutarlılık) ve yorumlama (metinlerarasılık) bağlamında incelenmiştir. Araştırma sonucuna göre eğitim fakültesi Türkçe öğretmenliği öğrencilerinin yetizleme çalışmalarıyla ortaya koydukları ürünleri metinsellik ölçütleri ve metni oluşturan temel öğeler açısından yeterli oldukları sonucuna ulaşılmıştır.

Anahtar Sözcükler: Türkçe öğretimi, yazma becerisi, metinsellik ölçütleri

Giriş

Türkçe eğitiminde en önde gelen hedef, öğrencilerin temel dil becerilerini buldukları sınıf seviyesine uygun olarak geliştirmelerini sağlamaktır. Temel dil becerilerinden biri olan yazma becerisi, duygu, düşünce, izlenim, tasarı ve yaşanılanları anlatabilme becerisidir. İpşiroğlu'na (2007: 23-24) göre düşünceleri, yaşantıları, gözlemleri kurgusal bir bütünlük içinde temellendirerek dile getirme, yazmanın amaçları arasındadır. Göğüş (1978: 235), yazmanın, konuşma gibi bir anlatım yolu olduğuna değindikten sonra yazmanın konuşmadan ayrı beceriler gerektirdiğini dile getirmiştir. Keçik ve Subaşı (2001: 63) da yazmayı, konuşma gibi *verici bir dilsel etkinlik* olarak nitelendirmişlerdir. Yangın (2002: 116-117) ise, yazı ile verilen mesajın okuyucu tarafından doğru ve eksiksiz anlaşılması için, yazarın mesajını hangi sözcüklerle ifade edeceğini, nasıl düzenleyeceğini ve kurallara uygun bir şekilde nasıl yazabileceğini bilmesi gerektiğine işaret etmiştir.

Dil eğitimi, dinleme, konuşma, okuma ve yazma becerilerinin bireye kazandırılması sürecidir. Bu becerilerin her biri birbiriyle ilintilidir (Çakır, 2003: 32). Dil becerilerini geliştiren bu becerileri arasında ilişki kurarak etkinlikler yapmak, zaten ilintili olan dil becerilerinin doğal sürecine yaklaşmak açısından, yararlı olacaktır.

* Doç. Dr., Erciyes Üniversitesi Eğitim Fakültesi Türkçe Eğitimi Bölümü, Kayseri

Demirel ve Şahinel (2006: 19-20), programda öğrenme alanları olarak adlandırılan temel dil becerilerinin işlevsel bütünlüğünden söz ederek iletişim aracı olarak kullanmayı öğretirken dil becerilerinin birlikte öğretilmesinin önemini vurgulamaktadırlar.

Yazma eğitimi, amaçlı bir eğitim etkinliğidir. Konu seçiminden ortaya konulan çalışmaların değerlendirilmesine kadar öğrencilerin etkin olduğu, öğretmenin rehberlik yaptığı dinamik bir süreci gerektirmektedir. Öğretmen, tema ile uyumlu olan ve işlenen metinle bütünlük oluşturacak bir konuyu öğrencilerle birlikte belirleyerek yazma çalışmasına başlaması gerekmektedir. Yazma sırasında üzerinde durulan konuya farklı açılardan bakmalarını, düşünceyi geliştirme yollarından yararlanarak her paragrafta konunun bir yönüyle işlenmesi gerektiğini, yazıda duruma göre farklı anlatım biçimlerinin kullanılabileceğini, anlatılan konuyla ilgili önemli kişilerin sözlerinden alıntılar yapılabileceğini ve paragraflar arasında anlam bütünlüğünün önemli olduğunu öğrencileriyle paylaşması yararlı olabilir (Göçer, 2010: 273). Bu bakımdan öğretmenin, yazma çalışmasından önce öğrencilere genel bir açıklamada bulunması, yazma tekniklerini hatırlatması ve yazma sırasında dikkat edecekleri diğer noktaları hatırlatması gerekir.

Araştırmanın Kuramsal Dayanağı

Yetizleme Çalışması: Yazma edimi çok sayıda bilgi ve beceriyi bir arada kullanmayı zorunlu kılar. Bir metin diğer tüm anlatımlardan yalıtılmış, onlardan soyutlanmış bir şey olmayıp, tek başına da yazılmaz. Bir metin başka metinlerle ilişkisine göre değeri ve anlamı vardır. Metnin başka metinlerle olan açık ya da gizli ilişkileri metinlerarasılık kavramı ile belirtilir. Fransız yazın kuramcısı Julia Kristeva'nın söylediği gibi 'her metin alıntılardan oluşan bir mozaiktir; her metin, bir başka metnin dönüştürülmesi ve bir başka metnin kendi içinde eritilmesidir. Her metnin, kendisinden önce yazılmış metin ya da metinlerle az ya da çok etkileşimi vardır' (Günay, 2007: 211-212). Sınıfta öğrencilerle birlikte okunan metinden hareketle ama başka metinlerden ve bilim dallarının verilerinden yararlanılarak yeni metin oluşturma çalışmalarına 'yetizleme' adı verilmektedir.

Özellikle öğrencilerin sınıfta veya sınıf sonrası ödev olarak yaptığı metin inceleme yaklaşımlarından birisi de yetizlemedir (fr. *dissertation*). Bu inceleme ve araştırma biçimi, okunan bir metinden yola çıkılarak yapılır. Konu seçimi, incelenen metinden olmak durumundadır. Yetizleme, bir konuyu değerlendirmek için oluşturulmuş metin türü olup okunan bir metindeki izlekten yola çıkarak, başka bilimlerin (toplumbilim, tarih, dilbilim, sözbilim, ruhbilim vb.) verilerinden de yararlanılarak öğrenciden yazılması istenen kanıtlayıcı, betimleyici ya da açıklayıcı nitelikteki metin tipini belirtir. Birkaç sözcükle açıklanmış bir sorudan yola çıkarak yeni bir metin oluşturulur. Yetizleme için kullanılacak konu, tek bir sözcük olabileceği gibi, bir soru ya da alıntı biçiminde de olabilir. Çalışmanın sınırlarını belirten buyurumlar, bazı talimatları içerebilir (Günay, 2007: 213-214).

Öğrenciler, yazma ödevleri yolu ile plan geliştirme ve içerik dönüştürmeye yönelik deneyim kazanmaktadırlar (Hillocks, 1987: 75). Ortaya konulan bir metin, önceki metinlerden yapılan alıntılarla oluşan yeni bir dokudur. Deyimler, sosyal dillerin parçaları gibi öğeler metne alınır ve metin içinde yeniden dağıtılır (Barthes, 1981 akt. Ögeyik, 2008: 23). Genette, başka metinlerden yapılan alıntılar ve başka metinle-

re yapılan gönderimleri, dönüşümmetinsellik (transtextuality) terimi ile ifade etmekte ve metne metinlerarasılık özelliği katan önemli bir nitelik olarak görmektedir (akt. Ögeyik, 2008: 23).

Ortaya konulan bir metnin en önemli özelliklerinden biri anlatılmak istenenleri belli bir düzen ve bütünlük içinde verebilmesidir. Bu bakımdan paragraflararası anlam bütünlüğünün sağlanabilmesi son derece önemlidir. Bir yazının satırbaşı ile başlayan ve kendi içinde bütünlük taşıyan bölümlerine paragraf denir (Bilgin, 2006: 599). Bir paragrafta üç ayrı bölüm vardır: Giriş, gelişme ve sonuç. Her paragraf kendi içinde bir bütünlük taşır (Akbayır, 2006: 167). Giriş paragrafı bir anlamda yazının 'tanıtma paragrafı'dır. Yazarın hangi konuyu, hangi bakış açısıyla ele aldığı bu paragrafta belirir. Gelişme paragrafları, giriş bölümünde/giriş paragraf(lar)ında ortaya konan ya da sezdirilen düşüncenin geliştirildiği paragraflardır. Sonuç paragrafı ise, yazının başından beri ileri sürülen düşünceleri derleyip toparlayan paragraftır. Sonuç paragrafı, yazının bütünlüğünü göstermesi açısından önemlidir (Bilgin, 2006: 606).

Paragraf bir düşünce birimidir. Böyle olduğu içindir ki, paragrafta, tümceler aynı düşünce çerçevesinde örgülenir. Paragrafın konusuna ilişkin ipuçları giriş tümcesinde verilir. Gelişme tümceleri, konuyla ilgili ayrıntıların işlendiği tümcelerdir. Sonuç tümcesi ise, paragrafta anlatılanların toplandığı tümcedir. Tümceler arasında zincirleme bir bağlantı söz konusudur. Böylece, bir anlam bütünlüğü sağlanmış olur (Bilgin, 2006: 599-604). Hillocks, iyi bir paragrafın bir konu cümlesi olması gerektiğini ve bu cümlenin ilgili veriler ve çeşitli argümanlarla desteklenmesi gerektiğini (1987: 72) vurgulamaktadır.

Yetizlemede içerik dönüştürme becerisi kadar önem taşıyan diğer bir zihinsel beceri de 'keşfetme'dir. Okunan metinde yazarın söylemek istediği şeyin ne olduğunu keşfetmek önemlidir (Janet Emig, 1971: 98). Yazı yazma içerik ve dilin dinamik yapısının etkileşimi ile gerçekleşen bir keşif süreci; bilinen içeriğin ötesindeki anlamı keşfetmek için dilin kullanımıdır (Taylor, 1981: 6). Murray'a göre, yazma sürecinin en temel niteliğini 'keşfetme'dir ve yazma süreci bu niteliğin kazanılmasıyla içselleştirilir. Bu süreç 'tekrarlama', 'taslak hazırlama' ve 'gözden geçirme' gibi aşamaları gerekli kılar ve bu aşamalar anlamı keşfetmek için birbirleriyle sürekli etkileşim içindedir (Murray, 1980: 4-5). Skandalaris de düzenleme ve yazıya geçirmenin yazmada iki temel aşama olduğunu vurgulamaktadır (1998: 1). Yazma, başlangıçtaki fikri geliştirme çalışmasıdır. İnsan yazdıkça ve tekrar yazdıkça hedefteki anlama daha doğru ve daha içten bir şekilde yaklaşır (Zamel, 1982: 197).

Metinsellik Ölçütleri

Metin kelimesi, bir kitabın içindeki kısımları, başlı başına tek bir konuyu, makaleyi veya birkaç paragraftan oluşan ve bir ana fikre sahip olan yazıları anlatmak için kullanılmaktadır (Akyol, 2006: 203). Özdemir'e göre, okumaya konu olan, basılı ve yazılı, anlam ve anlatım bütünlüğü bulunan her şey geniş anlamda bir metindir (2000: 36). Genel olarak metin, 'bir fikrin veya tecrübenin yazılı olarak ifade edilmesi' (Hartman ve Allison, 1996: 111) şeklinde tanımlanmıştır. Metin, sözlü ya da yazılı olarak üretilen bir dil dizgesi bütünüdür. Metin, onu oluşturan tümceler toplamından farklı, kendine özgü bir bütündür. Tümcelerden oluşan değil, tümcelerle gerçekleşen anlamlı bir yapıdır (Günay, 2007: 45). Metin dilsel iletişimin temel birimidir ve bize doğası gereği mantıksal-anlamsal ve dilsel/dilbilgisel olarak bağıntılı bir bütünlüğü

gösterir. Metin, *metinleştirme* sürecinin ürünüdür. Metinleştirme ise öncelikle ileti içinde aktarılacakların mantıksal-anlamsal açıdan, ardından da iletiyi taşıyacak olan dilsel kodlamanın biçimsel, dilsel/dilbilgisel açıdan bağıntılı kılınmasıdır (Keçik ve Subaşı, 2001: 11).

Günümüz metin çalışmaları metinsellik özellikleri üzerinde yoğunlaşmaktadır (Ögeyik, 2008: 11). De Beaugrande ve Dressler (1981), bir dilsel ürünün metin olabilmesi için gerekli özellikleri yedi başlıkta toplamıştır. Bu çalışmada yoğunlaşılacak odak nokta düşünülerek bu özelliklerden sadece 3'ü (Bağdaşıklık, Tutarlılık ve Metinlerarasılık) ele alınmıştır. Yapılan bu inceleme çalışmasında öğrenci ürünleri, betimleme, çözümleme ve yorumlama çalışmaları çerçevesinde kelime, cümle ve paragraflar ele alınarak incelenmiştir.

Metin İncelemede Ölçütler

Dilbilim ve metin kuramları açısından metni çözümlemede üç yapıdan söz edilir (Günay, 2007: 67-68):

a. Küçük Yapı (fr. microstructure): Tümceler arası düzenlemeyi ilgilendirir. Bağıntı, yineleme, artgönderim ve öngönderimler, eksiltili yapı, eylem zamanı, tümceler arası bağıntı öğeleri, metnin belirticileri, çıkarsamalar gibi durumlar, metnin küçük yapısına yönelik incelemelerde ele alınır.

Bağdaşıklık (Cohesien): Metindeki kelime ve cümlelerin bir silsile hâlinde birbirlerine bağlanma durumlarını ele alır. Bağdaşıklık, metnin yüzeysel yapısındaki dilbilgisel ilişkiler yoluyla oluşan bağlantılarla ortaya çıkar (Coşkun, 2009: 234).

b. Büyük Yapı (fr. macrostructure): Değişik boyuttaki metin birimlerinin düzenlenmesi ile ilgilidir. Paragraf, bölüm, fasikül gibi metnin temel bölümleri ya da tutarlılık gibi metin iç genel anlamsal yapının incelenmesi büyük yapı ile ilgili bir betimlemedir. Olay örgüsü, anlatı izlencesi anlatıcı (bakış açısı, anlatıcı tipleri vb.), uzam ve zaman gibi metnin bütünü ele alınarak yapılacak her türlü inceleme de büyük yapı bağlamında düşünülmelidir.

Tutarlılık (Coherence): Gutwinski (1976), tutarlılık kavramının daha çok cümleler ve paragraflar arasındaki ilişkiyle ilgili olduğunu belirtmiştir. Buna göre tutarlılık metnin derin yapısıyla ilgilidir (akt. Coşkun, 2007: 234). Tutarlılık, metin karşısında okura bir izlek oluşturmasını sağlayan bir özelliktir. Hem yazarı üretme aşamasında hem de okuru alımlama aşamalarında yönlendiren temel metinsellik ölçütüdür. Metindeki kavramlar ve gönderimler arasındaki devamlılık tutarlılığın temelidir (Ögeyik, 2008: 18).

c. Üst Yapı (fr. superstructure): Her türlü metnin sahip olduğu temel özelliklerle ilgili durumları belirtir. Yani, *metin türleri* (özyaşamöyküsel, öğretici, dramatik, desantsı, içsel); *metin tonu* (öğretici, esenlikli, içsel, dokunaklı, ağılatsal, düşlemsel, kalem kavgasına yatkın) ve *metin tipleri* (anlatısal, betimleyici, kanıtlayıcı, açıklayıcı...) bir anlatı için belirtilen genel özellikler, mektup, deneme ya da bir başka anlatımın genel özellikleri üst yapı incelemelerinde ortaya konulur.

Metinlerarasılık (Intertextuality): Metinlerarasılık kavramını ilk kez ortaya atan Fransız edebiyat kuramcısı Kristeva'ya göre, 'Her metin bir alıntılar mozaiği gibi oluşur,

her metin kendi içinde bir başka metnin eritilmesi ve dönüşümüdür (akt. Aktulum, 1999: 40-41). Kristeva'ya göre her metin kendisinden önce yazılmış metin ya da metinlerle az ya da çok etkileşim içindedir. Bu nedenle metni, metinler arası olarak düşünmek gerekir. Michael Riffaterre ise metinler arası kavramını 'bir metin parçasının okunmasıyla ilgili olarak bellekte olan, gönderimde bulunulan metinlerin tamamıdır' biçiminde tanımlar (akt. Günay, 2007: 212).

Metinlerarasılık kavramı, bir metnin ya da metinler grubunun başka metinlerle olan açık ya da gizli ilişkilerini belirtir. Bir metin diğer tüm anlatımlardan yalıtılmış, onlardan soyutlanmış değildir. Bir metin tek başına yazılmamıştır, tek başına değildir. Her metnin başka metinlerle ilişkisine göre bir değeri ve anlamı vardır (Günay, 2007: 211). Her metin, önceki diğer metinlerle ilişkiye girer. Bu metnin anlamlandırılması sırasında alıcının o metnin ilişkili olduğu diğer metinleri de düşünerek kavramasını sağlar. Metin tamamlama, bir açıdan metinlerarası ilişki kurmaktır (Akbayır, 2006: 235). Metinlerarasılık, metinlerin birbiriyle olan işbirliğidir (Fairclough, 2003: 40). Metnin diğer metinlerle ilişkisi, metne metinsellik özelliği kazandıran en önemli olgulardandır (Beaugrande ve Dressler, 1981: 182 akt. Ögeyik, 2008: 20).

Araştırmada, incelemeye tabi tutulan öğrencilerin ürettiği metinler, yukarıda kısa açıklamaları verilen metin çözümleme yapıları ve metinsellik ölçütleri çerçevesinde incelenmiştir. Bu kapsamda incelenen metinler bağdaşıklık açısından ele alınarak betimlenmiş (*Küçük Yapı*), tutarlılık açısından ele alınarak çözümlenmiş (*Büyük Yapı*) ve metinlerarasılık açısından ele alınarak yorumlanmıştır (*Üst Yapı*).

Araştırmanın Amacı

Diğer dil becerilerinin kazandırılmasında olduğu gibi yazma becerisinin kazandırılmasında ortaokul döneminin önemi büyüktür. İlkokulda verilen eğitimle kazandırılan temel dil becerileri, sonraki eğitim kademelerinde verilecek eğitimin temelini oluşturduğundan oldukça önemlidir. Bunun yanında öğrencilerin dili etkili bir biçimde kullanmalarında ortaokulda gerçekleştirilen dil öğretimi çalışmaları da büyük önem taşımaktadır. Bu önem, ilkokul ve ortaokulda görevli öğretmenleri akla getirmektedir. Okulda verilen eğitimin omurgasını oluşturan dil öğretiminde öğretmen yeterliğinin önemi büyüktür. Dil eğitiminin niteliği, öğretmenin sahip olduğu bilgi, birikim ve deneyimlerle doğrudan ilgilidir. Aday öğretmenler hizmet öncesinde dil öğretimine yönelik olarak ne kadar iyi bir eğitim almışlarsa, meslek hayatlarında verecekleri dil eğitimini de o kadar iyi gerçekleştirebilirler. Bu yüzden aday öğretmenlerin temel dil becerilerinden yazma becerisine yönelik bilgi ve becerilerinin ne durumda olduğunu belirlemek gerekir. Bu çalışmada, Türkçe öğretmeni adaylarının, aldıkları Yazma Eğitimi dersinde yetizleme yoluyla ürettikleri metinler bağdaşıklık, tutarlılık ve metinlerarasılık bağlamında incelenerek adayların konuya ilişkin bilgi ve becerilerinin genel durum ve niteliklerinin ortaya konulması amaçlanmıştır. Bu amaç doğrultusunda araştırmada şu soruların cevapları aranmıştır:

1. Eğitim Fakültesi Türkçe Eğitimi bölümü üçüncü sınıf öğrencilerinin yapılan yetizleme çalışmalarında yazılı anlatım becerilerini kullanabilme durumları nasıldır?

2. Eğitim Fakültesi Türkçe Eğitimi bölümü üçüncü sınıf öğrencileri okunan bir metinden yola çıkarak yeni ve farklı türde metin oluşturabilme yeterliğine sahip midirler?

3.Eğitim Fakültesi Türkçe Eğitimi bölümü öğrencilerinin oluşturdukları metinlerin, metinsellik ölçütleri açısından nitelikleri nasıldır?

Yöntem

Araştırmanın Modeli

Araştırmada, nitel araştırma yaklaşımı çerçevesinde durum belirleme amacıyla yönelik olarak doküman inceleme yöntemi ve tarama tekniği kullanılmıştır. *Doküman incelemesi, araştırılması hedeflenen olgu veya olgular hakkında bilgi içeren yazılı materyallerin analizini kapsar* (Yıldırım ve Şimşek, 2005: 187). Bu çerçevede Türkçe öğretmeni adaylarının aldıkları *Yazma Eğitimi* dersinde oluşturdukları yetizleme çalışmaları; betimleme, çözümleme ve yorumlama açılarından incelenerek bu ürünlerin nitelikleri belirlenmeye çalışılmıştır.

Çalışma Evreni/Çalışma Grubu ve Çalışma Dokümanı

Karasar'a göre iki türlü evren vardır. Birincisi genel evren, ikincisi ise 'çalışma evreni'dir. Genel evren, soyut bir kavramdır; tanımlanması kolay fakat ulaşılması güç ve hatta çoğu zaman olanaksız bir bütündür. Çalışma evreni, ulaşılabilen evrendir. Bu yönü ile somuttur. Araştırmacının ya doğrudan ya da ondan seçilmiş bir örnek küme üzerinde çalışarak hakkında görüş bildirebileceği evren çalışma evrenidir (Karasar, 2011: 110).

Bu araştırmanın çalışma grubunu Erciyes Üniversitesi Eğitim Fakültesi Türkçe Öğretmenliği üçüncü sınıf öğrencileri oluşturmaktadır. Çalışma evrenindeki öğrenciler arasından seçkisiz (random) örnekleme yoluyla seçilen öğrencilerin yetizleme çalışmalarıyla oluşturdukları yazma ürünleri de araştırmada incelenen çalışma dokümanını oluşturmaktadır.

Sınırlılık

Bu araştırma, 2009-2010 öğretim yılı Türkçe öğretmenliği Yazma Eğitimi dersini alan üçüncü sınıf öğrencileri; anlatma öğrenme alanından yazma (yazılı anlatım) becerisi; üç yetizleme çalışma konusu ve her biri ayrı öğrenciden seçilen ve her konudan üçer olmak üzere toplam dokuz yetizleme çalışması ile sınırlı tutulmuştur.

Veri Toplama Süreci

Eğitim fakültesi Türkçe öğretmenliği öğrencilerinden 3. sınıfta almış oldukları *Anlatma Teknikleri II: Yazma Eğitimi* dersi süresinde değişik zaman dilimlerinde üç ayrı konuda ('Mezuniyet Günü', 'Okumak' ve 'Yazma') yetizleme çalışması yapılacağı belirtilmiştir. Süreç başlatılmadan önce yapılacak çalışma ile ilgili gerekli açıklamalar yapılmıştır. Öğrencilere yetizleme çalışmasının sınıf içi ve sınıf sonrası ödev olarak yapılan bir metin oluşturma ve inceleme çalışması olduğu hatırlatılmıştır. Bu inceleme ve araştırma biçiminin, okunan metinden yola çıkılarak yapıldığı vurgulandıktan sonra okunan bir metindeki izlekten yola çıkarak kanıtlayıcı, betimleyici ya da açıklayıcı nitelikteki metinler oluşturabilecekleri belirtilmiştir. Öğretmen, öğrencinin yazım sürecinde ona rehberlik etmekle ve destek vermekle yükümlüdür (Oral, 2008: 24-25). Yetizleme çalışmalarına kaynaklık etmesi bakımından her çalışma konusu ile ilgili olarak sınıf ortamında ön çalışma gerçekleştirilmiştir. Bu kapsamda ilk önce öğrencilere ortak bir metin dağıtılmış ve bir öğrencinin okuması sağlanmıştır. Daha

◆ Ali Göçer

sonra verilen yönerge doğrultusunda metinlerini oluşturmaları istenmiştir. Yönergede aşağıdaki noktalara değinilmiştir. Verilen madde başlıkları Günay'dan (2007: 213-214) yararlanılarak oluşturulmuştur:

- Bu çalışma, okunan bir metinden yola çıkılarak yapılır. Yetizleme, bir konuyu değerlendirmek için oluşturulmuş bir metin türüdür.
- *Konu Seçimi*: Yazma konusu sınıfta okunan metinden hareketle (metindeki izlekten yola çıkılarak) belirlenir.
- *İçerik*: Yetizlemede yalnızca incelenen metin çerçevesi içinde kalınmaz. Oluşturulacak metnin kaynağı incelenen metindir, ancak ortaya konulan düşünce başka verilerle desteklenir.
- Yeni bir metin oluşturulmasında tek bir sözcükten hareket edilebilir veya bir sorudan yola çıkılabilir.
- *Metin Türü*: Oluşturulacak metnin türü işlenen konu ve yazarın isteğine göre kanıtlayıcı, betimleyici ya da açıklayıcı olabilir.
- Alıntı yapılarak veya alıntıya kaynak oluşturulacak şekilde metin oluşturulabilir.

Yapılacak yetizleme çalışmasında ön çalışma için sınıf ortamında okumaları için öğrencilere dağıtılmak üzere aşağıdaki ortak metinler belirlenmiştir:

Mezuniyet Günü: Nazan Bekiroğlu'nun aynı adı taşıyan 28.06.2009 tarihli gazete köşe yazısı okunup dinletilerek ve üzerinde konuşularak ön çalışma yapılmıştır.

Yazmak: Mehmet Kaplan'ın '*Kompozisyon*' adlı yazısı okunup dinletilerek ve üzerinde konuşularak ön çalışma yapılmıştır (Kaplan, 1972: 9).

Okumak: Hasan Âli Yücel'in aynı adı taşıyan yazısı okutulup dinletilerek ve üzerinde konuşularak ön çalışma yapılmıştır. *Okumak* adlı yazı Türk Dili (Toparlı vd. 1995: 170-171) adlı eserden alınmıştır.

Ön çalışmalar sonunda her öğrencinin ortaya koyduğu yetizleme çalışmaları arasından her konudan üç ve her biri ayrı öğrenciden olmak üzere toplam dokuz çalışma random (seçkisiz, rastlantısal) örnekleme yoluyla incelenmek üzere seçilmiştir. Seçilen çalışmalar De Beaugrande ve Dressler'in (1981), bir dilsel ürünün metin olabilmesi için gerekli gördüğü metinsellik ölçütlerinden bağdaşıklık, tutarlılık ve metinlerarasılık bağlamında ele alınarak incelenmiştir. Öğrenci çalışmaları belirtilen metinsellik ölçütleri çerçevesinde özellikle küçük yapı bakımından çözümlenmeye ve değerlendirilmeye çalışılmıştır. Bu çalışmalar Günay'ın (2007: 67) üzerinde durduğu metnin anlam oluşumunu ortaya koyma, anlatsal yapı, olayların ve durumların art arda gelme biçimleri, bağıntı, yineleme, artgönderim ve öngönderimler, eksiltili yapı, eylem zamanı, tümceler arası bağıntı öğeleri, metnin belirtecileri, çıkarsamalar gibi tümceler arası düzenleme durumları çerçevesinde incelemeler yapılmıştır.

Yazma konularına yönelik olarak ürünlerin teslim süreleri belirlenmiş, yazma süresinde ve yazma sonrası yapılacak etkinlikler tüm süreci kapsayacak şekilde planlanmıştır. Yazma çalışmalarının yapıldığı 2009-2010 bahar dönemi Türkçe öğretmenliği üçüncü sınıf derslerinden olan *Anlatma Teknikleri II: Yazma Eğitimi* dersi uygula-

maları çerçevesinde yazma öncesinde farklı konularda örnek uygulamalar gerçekleştirilmiştir.

Sınıf ortamında gerçekleştirilen çalışmalarda öğrenci istekleri de dikkate alınarak bireysel, ikili ve grup çalışmaları yapmalarına fırsat tanınmıştır.

Araştırma dokümanı olarak seçilen metinler araştırmacı tarafından incelen-dikten sonra iki Türkçe eğitimi alan uzmanının incelemesine sunularak görüşlerine başvurulmuştur. Yazma sonrası incelenen çalışmalar üzerinde yapılan düzeltmelerle ilgili olarak geribildirimlerde bulunulmuştur.

İnceleme sırasında öğrenci çalışmalarından yapılan alıntılarının sonuna; metnin konusu, metnin sırası ve o metinde hangi cümlede yer aldığını belirten cümle numarasını gösteren kodlamaya başvurulmuştur (1 - 2 / 11 = Birinci konu: Mezuniyet Günü - ikinci metin / 11. cümle).

Bulgular ve Yorum

Bu bölümde öğrencilerin yetizleme çalışmaları ile ortaya koydukları ürünler, metinsellik ölçütlerinden bağdaşıklık (*Küçük Yapı*), tutarlılık (*Büyük Yapı*) ve metinler-arasılık (*Üst Yapı*) açılarından ele alınarak betimlenme, çözümlenme ve yorumlanma-sı yapılmaya çalışılmıştır.

Küçük Yapı ve Metnin Betimlenmesi

Tümceler Arası Bağntı Ögeleri

Artgönderim unsurları

“Zihnimizde şekillendirir ve istediğimiz renge boyarız onu (1-3/2)” de yer alan ‘onu’ sözcüğü, “Hep bir yarım vardır hayallerimizi süsleyen (1-3/1)” cümlesindeki ‘yarım’ için yapılan bir artgönderimdir.

“Bitmez sandığımız bu rüyadan uyandık (1-3/25)” cümlesinde yer alan *rüya* sözcüğü ile “Hiç bitmeyecek gibi düşündüğümüz hafta başları ve bitmesini umutla beklediğimiz uzayan ders saatleri... (1-3/23)” cümlesinde belirtilen *okul zamanı etkinliklerine (bitmeyecek gibi düşünülen hafta başları ve bitmesi umutla beklenen uzayan ders saatleri)* artgönderim yapılmıştır. İncelenen yetizleme çalışmalarında yapılan diğer artgönderimler şunlardır:

“...bu yöntem... (2-2/21)” ← “...ilk önce okumayı sevdirme sonra okunanlarla ilgili düşünceleri rahatça ifade etme... (2-2/19)”.

“...her ay para toplayarak alınan kitapları dönüşümlü olarak okuma... (3-1/8)” ← “...bu değişim... (3-1/9)”.

Adıl Kullanımı ile Artgönderim

Adıl kullanımı ile yapılan artgönderim en fazla yapılan artgönderim türüdür. İncelenen yetizleme çalışmalarında en fazla adıl kullanımı ile yapılan artgönderim yapıldığı görülmüştür. Örneğin;

“*Hatıralar* her vurduğunda, gideni hep karşısında bulur deniz (1-1/8). *Onu* görüp sesi-ni duyunca gözyaşı biraz daha sıcak akar (1-1/9)”. “*Onu* ... (1-1/9)” ← “*Hatıralar* ... (1-1/8)”.

◆ Ali Göçer

“Yoksa biz mi *ona* geldik? (1-3/19)” ve “Peki ya *ona* ulaşmak için hesapsızca harcadığımız zamanlar... (1-3/21)” cümlelerindeki *ona* adılı ile bir önceki “Bir zamanlar Kaf Dağı’nın ardı kadar uzak görünen *son*, nasıl da yaklaşmış (1-3/18)”. cümlesindeki *son* ismine artgönderim sözkonusudur.

“İşte *hepsi* bitti (1-3/24)”. cümlesindeki *hepsi* belgisiz zamiri ile “Hiç bitmeyecek gibi düşündüğümüz hafta başları ve bitmesini umutla beklediğimiz uzayan ders saatleri... (1-3/23)”. Cümlesinde belirtilen *bitmeyecek gibi düşünülen hafta başları ve bitmesi umutla beklenen uzayan ders saatlerine* artgönderim yapılmıştır. Adıl kullanımı ile yapılan diğer artgönderimler de şunlardır:

“...birçok düşünce... (2-2/7)” ← “...bunları... (2-2/6)”.

“...öğrencilere... (2-2/15)” ← “...onlara... (2-2/17)”.

“...kitaplara... (3-1/6)” ← “...onlardan... (3-1/6)”.

“...kitap... (3-1/8)” ← “...bunları... (3-1/8)”.

“...kitap... (3-1/26)” ← “...onun... (3-1/27)”.

“...okuyarak kazanılan nitelikler (kendine olan güveni artırması vb.)... (3-2/14)”

“...bu... (3-1/15)”.

Öngönderim unsurları

“...cehalet denizinde boğulmak... (3-3/7)” → “...sömürge olma, asimile olma, kaybolma... (3-3/8)”.

Eksilteli Yapılar

“Sonra da ateşten günler başlar; ateşten, karanlık günler... (1-1/4).” “Okulun ilk günü... (1-3/10).” “Evet, hocalarımız ... (1-2/16).” Onlar ilk yıldan başladılar, son güne kadar bıkmadan, usanmadan bizi son durağa kadar getirdiler (1-2/17).” “...ona ulaşmak için hesapsızca harcadığımız zamanlar... (1-3/21).” “...günlerce takındığımız umursamaz tavırlar... (1-3/22).” “Hiç bitmeyecek gibi düşündüğümüz hafta başları ve bitmesini umutla beklediğimiz uzayan ders saatleri... (1-3/23)”. Cümlelerin eylemleri belirtilmemiştir. Ancak, devam eden cümleler okunduğunda eksilteli cümlelerin anlamı anlaşılabilir. Ancak, devam eden cümleler okunduğunda eksilteli cümlelerin anlamı anlaşılabilir.

Sezdirimler ve Çıkarsamalar

“En acısı da budur belki (1-1/11)”, “Giden, bütün varlığıyla gitmiş demektir o zaman (1-1/12)”, “Kaldırma kuvveti kuvvetsiz kalmış belli ki (1-1/14)”, “Meğerki her şeyin sonu gelirmiş (1-1/13)”, “Ayrılmak ne garipmiş meğer (1-1/15)”, “...belki bu yüzden düşündüğünü yazıya aktaran çok az (2-2/18)”, “Sanırım bu yöntem öğrencilerin yazmasını, yazmayı sevmesini sağlayacaktır (2-2/21)”, Yazarlar cümlelerinde ‘belki’, ‘belli ki’, ‘...demektir o zaman’, ‘meğer’, ‘meğerki’ sözcük ya da sözcük grubu kullanarak sezdirim ve çıkar-samalarda bulunmaktadır.

Dilbilgisel Eylem Zamanları

İncelenen metinlerde basit (yalın) ve bileşik zamanlı eylemler kullanılmıştır. Kullanılan eylemlerin çoğunlukla haber (bildirme) kipinde olduğu görülmüştür. Bunun yanında çok az da olsa "...yapsın (3-2/48)", "...olsun (3-2/50)", "...yetiştirelim (3-2/49)" vb. kullanımlarda görülebileceği gibi emir ve istek anlamı veren dilek kiplerinin kullanıldığı da görülmüştür. Ayrıca, "e dur (1-2/9)" süreklilik birleşik fiili; "e bil (2-2/12)" yeterlik birleşik fiili gibi kurallı birleşik fiillerin bildirme ve istek kiplerinde farklı kullanımları görülmüştür. Kullanılan eylemler hem hareket (devnim) hem de durum bildiren eylemlerdir. Yazılan metinler bilgilendirici ve öyküleyici metin türlerinde olduğu için geniş zaman ve görülen geçmiş zamanlı eylemlerin çok kullanıldığı görülmüştür.

Açıklama İfadeleri

"Sonra da ateşten günler başlar; ateşten, karanlık günler... (1-1/4)." Pekiştirme amaçlı tekrar kullanım ve anlamı kuvvetlendirecek farklı kelimelerle açıklama yapılmıştır. "Biraz ağlasa, biraz şarkı söylese, biraz gökyüzüne dönse içindeki ateşi söndürebilir (1-1/17)". "Hatta gideni geri döndürebilir rüzgârın yardımıyla (1-1/18)". "Her yangını söndürecek bir deniz var hepimizde (1-1/22)". "Çünkü, deniz biziz! (1-1/23)". "Hepsinin burada, bu kocaman sahada... (1-3/32)", "Uzun zamandır süren bu yazma daha doğrusu güzel yazma eğitimi... (2-1/5)". "...doktor yazısı diye nitelendiriyoruz (2-1/7). Hatta bu da yetmezmiş gibi... (2-1/8)". "...gereken önemi göstermediğini gözler önüne seriyordu (2-1/6). Mesela yazısı karmaşık ve... (2-1/7)". "...kompozisyon mu yazacaktım (2-2/4). Üstelik daha önce hiç yazmamış... (2-2/5)". "Karanlık diyorum, çünkü bunun ismi tam anlamıyla karalamaktı (2-2/9)". "...yeterli miktarda dolmadığımızdan mı taşanıyoruz? (2-3/26). "Aslında bu soruların hepsine... (2-3/27)". "...kişiye daha sosyal bir karakter kazandırmaktır (3-2/17). "Dahası geniş kelime dağarcığı... (3-2/18)". "...geniş kelime dağarcığı insanın daha fazla kavramla düşünebilmesini de sağlar (3-2/18). "Yani düşünce kapasitesini artırır (3-2/19)".

İncelenen yetizleme çalışmalarında açıklamaların 'hatta, çünkü, daha doğru-su, mesela, üstelik, aslında, dahası, yani...' vb. sözcükler kullanılarak yapıldığı belirlenmiştir.

Amaç

"...mak için... (1-3/21)", "...mek için... (2-3/7)". "...dışı için... (3-1/7)" vb. amaç belirten yapılar kullanılmıştır.

Karşıtlık

İncelenen metinlerde karşıtlık işlevi gören unsurlara rastlanılmıştır. Birkaçını örnek verelim: "...okumayı sevmeyen bir öğrenci yığını vardı ama kimse farkında değildi (2-2/15)". "...Her yangını söndürecek bir deniz var hepimizde (1-1/22). "Ama ayrılmak ateşten bir hikâye herkesin dilinde... (1-1/24)". "...ne büyük aldanmışlık (1-3/13). "Oysa her yeni gün ilk ışıklarla neler bırakmış kapımıza (1-3/14)". "...ilk günlerden itibaren devam etmiştir (2-1/5). "Oysa bizde ise yazının... (2-1/6)". "...takip etmemize rağmen yazı bizler tarafından da... (2-1/9)". "...kafamda birçok düşünce vardı (2-2/6). "Ama bunları nasıl toparlamalıydım... (2-2/7)". "...yazmaya çalıştım fakat yazamadım... (2-3/19)". "Bize yol gösteren birçok kaynak olduğunu biliyoruz ama biz hâlâ okumamak için direniyoruz (3-

◆ Ali Göçer

2/13)". İncelenen metinlerde karşıtlık anlamı katmak için en fazla kullanılan unsurun 'ama' olduğu görülmüştür.

Sebeup ve Sonuç

"Kısa sürede bir şeyler karalamak zorunda olduğum için düşüncelerimi kâğıda geliştirmek güzel aktardım (2-2/8)". "Bugünlerde derslerden dolayı pek fırsatım olmuyor okumaya (3-1/14)". "Kimimiz okuyup araştırmak yerine daha basit yollardan hedefe ulaşmak mümkün olduğu için okumuyoruz (3-2/5)". "Tabii kitabı bu gözle görebilmek için okumaya tutkun olmalıyız (3-2/26)". Metinlerde kullanılan sebep ve sonuç bildiren yapılar arasında "dığı için, den dolayı, mek için" en fazla kullanılanlardır.

Şart

"...bu tahta başında hep olacaksınız (1-2/23). "Yeter ki mesleğinize gönülden bağlanın... (1-2/24)". "Yeter ki çocuklar okumanın zevkini tatsınlar... (3-2/33)". "Çocuklarımıza bu temeli anlatabilsek tamam olmuştur her şey (3-2/32)". "İnsan okuyarak ve çalışarak kendini kurtarabilir ancak (3-3/10)". "...farklı bir dünya görmeli (3-3/12). "Ancak bu şekilde insan içinde bulunduğu sosyal durumu anlar (3-3/13)". 'Yeter ki', 'ancak' sözcükleri ile se/sa eki, şart anlamı katmak için metinlerde kullanılan yapılar arasındadır.

Karşılaştırma

"Tüm emeğini bir fidana vermiş insanın yarını hasat mevsimi iken, hayallerini bir kısır döngünün içinde hapseden öğrenci için de mezuniyettir yarın (1-3/6: insan - öğrenci)". "...Avrupa'da... (2-1/5). "Oysa bizde... (2-1/6: Avrupa - Türkiye)". "İlkokul yıllarımda çok fazla öykü okudum ama birden romana geçince zorlanmıştım (3-1/1: öykü - roman)". "Nasıl ki çok okuyan insanlar birçok güzel iş yapıp unutulmuyorsa, okumayan insanlar da karın tokluğuna angarya işler yaparlar (3-3/9: okuyan insan - okumayan insan)".

Süreklilik/Katkı

"Kıyıya vuran hatıralar silkinip zamanı gelince denize koşar yeniden (1-1/5)". "Her koşuşta yanan denize bir alevden ok daha fırlatırlar (1-1/6)". İlk cümlede 'yeniden' sözcüğü, ikinci cümlede 'her' ve 'daha' sözcükleri metne süreklilik anlamı katmaktadır. "Hatıralar her vurduğunda, gidene hep karşısında bulur deniz (1-1/8)". Cümledeki 'her' ve 'hep' sözcükleri metne süreklilik anlamı katmaktadır. "Bu sıralarda, bu kürsüde, bu tahta başında hep olacağız (1-2/23)". "Hep 'yarın' vardır hayallerimizi süsleyen (1-3/1)". Cümlelerdeki 'hep' sözcüğü ile "Yine gözlerin dolar, yine hüüzünlenirsin (1-2/48)" cümlesindeki 'yine' sözcükleri metne süreklilik anlamı katmaktadır.

Birlik

Metinlerde geçen "...sadece... değil, aynı zamanda... (1-2/15)", "...ve onun gibi... (2-3/18)", "...tıpkı...gibi... (1-2/15)", "...her... (1-1/10)", "...ne...ne de... (2-1/6)" vb. yapılar içinde geçtiği cümlelere birlik anlamı katmaktadır.

Zaman

Metinlerde zaman anlamı katmak için kullanılan yapılardan bir kısmı şu şekilde sıralanabilir: "...sonra... (1-1/10; 2-2/20; 2-3/1; 2-3/25)", "...o zaman... (1-1/12)", "...artık... (1-1/13; 1-2/18, 51; 1-3/18)", "...bir zamanlar... (1-3/19)", "...daha önce... (2-2/5)", "...şimdi... (2-2/13)", "...bugünlerde... (2-3/1)", "...ilk önce... (2-2/19)",

"...altıncı sınıfta... (2-2/1)", "...ortaokul sıralarında... (2-3/1)", "...çok önceleri... (2-3/13)", "...ilkokul yıllarında... (3-1/1)", "...ortaokul yıllarında... (3-1/1)", "...her geçen gün... (3-1/4)", "...e dek... (3-2/21)". "...kimi zaman (1-3/3)".

Uzam (Mekân)

Metinlerde anlatılan olayların geçtiği yerlerle ilgili kavramlar şunlardır: "Hepsinin burada, bu kocaman sahada -mezuniyet programının yapıldığı alan- toplanma amacı bir (1-3/32)", "...Kaf Dağı'nın ardı... (1-3/19)".

Öğrencilerin oluşturduğu metinlerinin sözcük seçimi, söz dizimi, paragraf düzeni, yazım, noktalama ve dil bilgisi kurallarına uygunluk bakımlarından değerlendirilmesi

Öztürk (2007); Spandel (2005) ve Tompkins'ten (2006) yaptığı alıntıda bir yazının yaratıcı yazı olabilmesi için sahip olması gereken nitelikleri şu şekilde sıralamıştır (akt. Temizkan, 2010: 628-629): fikirler, organizasyon, üslup, sözcük seçimi, akıcı cümle ve mekanik özellik (noktalama ve dil bilgisi kurallarının doğru kullanımı).

Sözcük Seçimi ve Kullanımı

"Sonra da ateşten günler başlar; ateşten, karanlık günler... (1-1/4)." Cümlelerin ilk bölümünde verilen bilginin, bir sözcüğü anlamı kuvvetlendirecek farklı kelimelerle tekrar kullanılması eşdizimlik açısından olumlu bulunmuştur.

"Kısa sürede bir şeyler karalamak zorunda olduğum için düşüncelerimi kâğıda gelişi-güzel aktardım (2-2/8)". Yazar cümlede isteyerek yapmadığı bir işi anlatırken aynı cümlede 'gelişigüzel' sözcüğünü kullanmış olması anlatıma zenginlik katmıştır.

"Nasil ki çok okuyan insanlar birçok güzel iş yapıp unutulmuyorsa, okumayan insanlar da karın tokluğuna angarya işler yaparlar (3-3/9)". Yazar okuyan insanlarla okumayan insanların kazanım ve kayıplarının karşılaştırmalı olarak vermek için 'Nasil ki' sözcüğünü seçmiş olması anlatılanın daha iyi anlaşılmasını sağlamaktadır.

"Kıyıya vuran hatıralar silkinip zamanı gelince denize koşar yeniden. Her koşuşta yanan denize bir alevden ok daha fırlatırlar. Gözyaşları sıcaktır denizin. Hatıralar her vurduğunda, gideni hep karşısında bulur deniz (1-1/5, 6, 7, 8)". Yazar, benzetme ve kişileştirme gibi söz sanatlarını kullanarak etkili ve güzel bir anlatım biçimi oluşturmuştur.

Yazarlar kendi duygu ve düşüncelerini dile getirirlerken zaman zaman 'belki, belli ki, meğer, meğerki' gibi sözcükleri kullanarak sıra dışı fikirlere dikkat çekmiş, okuyucuların sezme ve çikarsamada bulunmalarına ortam hazırlamıştır.

Söz Dizimi

Metinler genellikle fiil cümlelerinden oluşmakta; bununla birlikte az da olsa isim cümleleri ile soru cümlelerinin de kullanıldığı görülmektedir. Örneğin; "Toplum olarak okumamak için bahane üretmede bizden iyisi yoktur (3-2/2)", "40 dakikalık sürede diğer soruları mı cevaplayacaktım yoksa kompozisyonu mu yazacaktım? (2-2/4)".

İncelenen metinlerde kurallı cümleler kullanılmış olsa da çok fazla devrik cümle yapısına rastlanılmıştır. Örneğin; "Hatıraların kahramanıdır ayrılık (1-1/1)". "Kıyıya vuran hatıralar silkinip zamanı gelince denize koşar yeniden (1-1/5)". "Gözyaşları sıcaktır denizin (1-1/7)". "Düşünüp hayal ettikçe dudığımızın kenarında bir tebessüm beli-

◆ Ali Göçer

rir kimi zaman (1-3/3)". "...çeşitli ziynetlere bürünür yarınlr (1-3/5)". "...ne de çok büyütmüşüz gözümüzde (1-3/12)".

İncelenen metinlerde az da olsa birleşik cümle yapıları kullanılmıştır: *"Deniz bilmez ki ateşi söndürecek su aslında içindedir (1-1/16)". "Farklı, farklı birçok dünyaya girip çımalıdır ki, okuyarak her kapıdan farklı duygu ve düşünceleri görmeli, anlayabilmelidir (3-3/13)".* Bu cümlenin ikinci kısmındaki yüklem yeterli birleşik fiili kullanılarak 'görebilsin, anlayabilsin' şeklinde ifade edilseydi anlam daha iyi gerçekleşmiş olurdu.

Öyküleyici metin türünde yazılan metinlerde özellikle de (1-1) kodlu metinde betimsel ifadelere yer verilerek anlatıma canlılık katılmıştır. Ayrıca, eylemsilerle derin anlamlı sınıf seviyesine uygun cümlelerin olduğu görülmüştür: *"Hayat denizi, bazen ayrılıkla vurup hatıralarla yakarak acıtır (1-1/20)".*

Metinlerde (bir cümle (3-2/13) hariç) gereksiz sözcük kullanımından kaynaklanan anlatım bozukluğuna rastlanılmamıştır. *"Bize yol birçok yol gösteren kaynak olduğunu biliyoruz ama biz hala okumamak için direniyoruz (3-2/13)".* Cümlede 'yol' sözcüğünün kullanımında yanlışlık yapılmıştır. Eğer vurgu amaçlı bir tekrar yapılmak istenmişse ilk 'yol' sözcüğünden sonra virgül (,) kullanılması gerekirdi. Ayrıca 'birçok' sıfatının kullanım yerinde de yanlışlık yapıldığı ortadadır. Cümlede 'birçok' 'kaynak' isminin önünde yer alması olsaydı anlam daha iyi gerçekleşmiş olurdu.

(1-2) kodlu metinde cümle kuruluşu ve anlamı ifade etmede kullanılan sözcük sayısında bir orantısızlığın olduğu dikkat çekmektedir. Metindeki 9. Cümle 58 sözcükten oluşmuşken hemen arkasındaki (10. cümle) sadece 2 sözcükten oluşmuştur. Ayrıca, bir cümlenin 58 sözcükten oluşması hem anlatımın hem de anlamının gerçekleşmesini zorlaştıran bir durumdur.

"Mesela, yazısı karmaşık ve okunmasında zorlanılan kelimelerin bolca olduğu bir deftere bizler de dâhil olarak 'doktor yazısı' diye niteliyoruz (2-1/7)". "Ama bunun öyle olmadığını etkin ve nitelikli yazarlarımızın 'Yazarların yazdıkları okuduklarıdır' sözlerinden anlamaya çalışmıyoruz (2-3/30)". Birinci cümlede herkesçe bilinen 'doktor yazısı' niteliğinin, ikinci cümlede 'Yazarların yazdıkları okuduklarıdır.' biçiminde bir alıntının yer alması, Günay'ın (2007: 148) işaret ettiği 'aktarılan söylemin aktaran söylem içerisinde ayrıklı bulunması' kuralına uygun bir kullanımdır. İncelenen metinlerde bu şekilde kullanımların bulunması anlatımda inandırıcılık açısından olumlu olarak değerlendirilmiştir.

Paragraf Düzeni

İncelenen metinler metnin yapısı ve paragraf düzeni açısından bakıldığında; plan fikri (giriş, gelişme ve sonuç paragraflarının varlığı ve düzeni), anlatılmak istenen düşüncelerin açık ve anlaşılır oluşu; duruma uygun olma ve içerik; paragraflar arası anlatım bütünlüğü; alıntı, örneklendirme ve ilişkilendirmelerle zenginleştirilmiş içerik bakımlarından genel olarak yeterli görülmüştür.

Öğrenci ürünleri incelendiğinde giriş paragrafı şekil olarak uygun görünse bile içerik olarak giriş paragrafı niteliklerine sahip olmadıkları görülmüştür. Özellikle, *"Evet arkadaşlar... (1-2)", "Bir dergide okuduğum... (2-1)", "Hep bir yarı vardı hayallerimizi süsleyen... (1-3)".* kodlu metinlerin giriş paragrafları sanki devam eden bir yazının devamı gibi bir izlenim uyandırmaktadır. Bunun yanında incelenen öğrenci

çalışmaları arasında uygun giriş paragrafı niteliği taşıyanlar da vardır. Örneğin, “Okumak, bir insanı cehaletin zulmünden kurtaran aydınlık bir yoldur (3-3/1)”.

Yazım, Noktalama ve Dil Bilgisi Kurallarına Uygunluk

Yazım, noktalama ve dil bilgisi kurallarına uygunluk konusunda dikkati çeken bazı yanlışlıklar aşağıda sıralanmıştır.

Konuşma dilinde görülen bazı telaffuz hatalarının yazıya yansdığı görülmüştür. Örneğin, “*isticem > isteyeceğim (2-2/20)*”,

“*neyseki > neyse ki (2-1/8)*”, kelimesinde ayrı yazılması gereken ‘ki’ bitişik yazılmıştır.

“*bizlerde > bizler de (2-1/7)*”, “*buda > bu da (2-1/8)*”, “*pekte > pek de (2-3/10)*”, “*bende > ben de (2-3/19)*”, “*koyupta > koyup da (2-3/22)*”, “*insanlarda > insanlar da (3-3/9)*” sözcükleri ile bağlaç olan ‘de’ ayrı yazılır ve benzeşme kuralı aranmaz.

“*her kesin > herkesin (2-1/24)*”, “*dün ki > çünkü (1-2/1)*”, “*bir çok > birçok (2-2/9)*”, kelimeleri bitişik yazılması gerekirken ayrı yazılmıştır.

Belgisiz sıfatlardan sonra gelen isimlerin teklik biçiminde olması kuralına uymayan kullanımlara rastlanılmıştır (1-2/3).

(3-3) kodlu metindeki 12. cümlelerin (Farklı birçok dünyaya girip çıkmalıdır ki, her kapıdan farklı duygu ve düşünceleri görmeli, anlayabilmelidir.) kuruluşu hatalıdır. Kurulmak istenen şart cümlesi, ‘görebilsin, anlayabilsin.’ şeklinde tamamlanmış olsaydı anlatım daha iyi olabilirdi.

“... yüzler görmek tanımak hem çok heyecan vericiydi (1-2/5). hem de çok ürkütücü (1-2/6)”. ‘...hem...hem de...’ bağlacı iki ayrı cümlede kullanılmaz.

Anlam karışıklığına meydan vermemek için bazı kelimelerin yazımında inceltme işareti kullanılması gerekir. Yazılarda çok nadir de olsa bu kurala uyulmadığı görülmüştür: “*hala > hâlâ (3-2/13)*”, “*hikayesi > hikâyesi (1-1/Başlık)*”.

Cümlede eş görevli sözcükler sıralanırken aralarına virgül (,) işareti konulmalıdır. “...yüzler görmek tanımak... (1-2/3)”, “... bazen duygulu bazen sevinçli... (1-2/37)”. İlk cümlede ‘görmek’ ve ‘tanımak’ sözcükleri ile ikinci cümlede ‘bazen duygulu’ ve ‘bazen sevinçli’ söz grupları arasına virgül (,) konulmalıydı.

“...evet işte o gün (1-2/26). Mezuniyet günü (1-2/26)”. Gün sözcüğünden sonra iki nokta (:) imi kullanılmış olması gerekir. Çünkü, “...evet işte...” diye süregelen cümle akışından bir açıklama yapılacağı anlaşılmaktadır.

“Onlara kitap okumayı sevdirmeden, okuduğunu anlatmasına fırsat vermeden nasıl bir yazı oluşturmasını isteyebilirsiniz (2-2/17)” cümle soru cümlesi olduğu halde sonuna soru işareti konmamıştır. Ayrıca bu cümleye soru anlamı katan ‘nasıl’ sözcüğünün yeri yüklem hemen önünde yer alması gerekir. “...nasıl bir yazı oluşturmasını isteyebilirsiniz” yerine “...bir yazı oluşturmasını nasıl isteyebilirsiniz? (2-2/17)” biçiminde olmalıdır.

“...geçti, ve belki... (2-2/18)”, ‘ve’ bağlacının kullanıldığı yerlerde bir de virgül kullanmaya gerek yoktur.

◆ Ali Göçer

“Yada en önemlisi... (2-3/26)” ‘Ya da’ bağlacı ayrı yazılır.

İncelenen metinlerin genelinde görülmekle birlikte özellikle 1-2, 2-3, 3-2 kodlu metinlerde dil bilgisi konu ve kurallarına uygunluğuna bakıldığı zaman bir özensizliğin olduğu dikkat çekmektedir.

Büyük Yapı ve Metnin Çözümlemesi

Yapılan yetizleme çalışmasıyla öğrencilerin oluşturdukları metinlerin, işlenen konuya paralel bir içeriğe sahip olduğu söylenebilir. Farklı kişi ve kaynaklardan yapılan alıntılarla anlatılmak istenen düşünceler harmanlanarak verilmiştir. Metinlerde ortaya konulan fikirler mantıklı ve tutarlıdır. Metin içerisinde birbiriyle çelişen fikirlerle rastlanılmamıştır.

Anlatıcı Bakış Açısı: Gerek öyküleyici gerekse bilgi verici metinlerde birinci tekil şahıs (benöyküsel) bakış açıdır. Hem yaşananlar hem de farklı konulardaki düşünceler ve tasarımlar anlatılırken öznel bir dil kullanılmıştır.

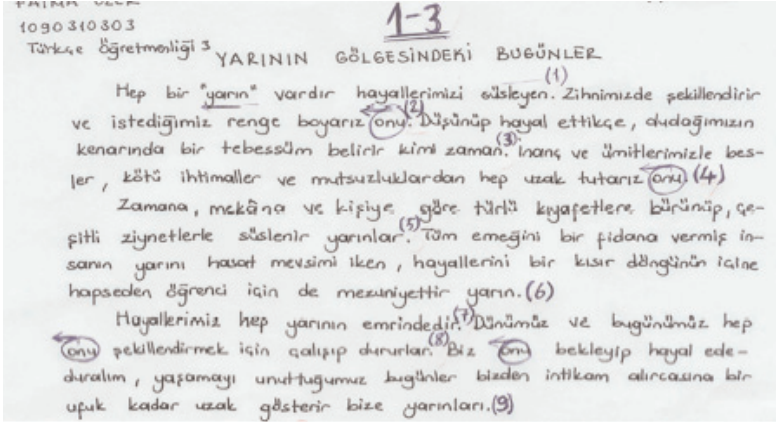
Anlatılarda Uzamın İşlevi: Metinlerde olay ve olguların anlatımında uzamsal kavramlara fazla yer verilmemiştir. Olayların geçtiği yerlerle ilgili olarak iki metinde somut bir şekilde şu şekilde dile getirilmiştir: “Hepsinin burada, bu kocaman sahada - mezuniyet programının yapıldığı alan- toplanma amacı bir (1-3/32)”, “...Kaf Dağı’nın ardı... (1-3/19)”.

Üst Yapı ve Metnin Yorumlanması

Yazma edimi birçok bilgiyi bir arada kullanmayı zorunlu kılar. İşte, okunan, incelenen bir metin kendi yapısını aşan bir gönderimde bulunuyorsa burada metinlerarasılıktan söz edilebilir (Günay, 2007: 212). Bu açıdan bakıldığında incelenen öğrenci ürünlerinin belli bir düzeyde metinlerarasılık özelliği taşıdığı söylenebilir. Aşağıda incelenen öğrenci ürünlerinin metinlerarasılık özelliği taşıdığına örnek olarak gösterilebilecek birkaç gönderim yer almaktadır: “Yazarların yazdıkları okuduklarıdır (2-3/30)”. “Mevlana’nın; ‘Sen ne kadar konuşursan konuş, karşıdaki seni bildiği sözcük sayısı kadar anlar.’ dediğini biliyoruz (3-2/11)”. “Bir dergide okuduğum yazı beni fazlasıyla etkilemişti (2-1/1). ...”, “İşsiz kalmak istemiyorsanız yazınıza dikkat edin!” (2-1/3)”. “Yazı ustalarımızdan biri olan Sait Faik yazmaya nasıl başladığını şöyle dile getirmiş: ‘Kalemimi açtım, onu öptüm ve yazmaya başladım.’ (2-3/14-15)”. “Goethe’nin; ‘Seksen yıllık ömrümün yarısından fazlasını okumaya verdim yine de kendimden hoşnut değilim.’ (3-2/9)”. İncelenen metinlerde öğrenciler yaptıkları alıntılarla kendi metinleri içinde eriterek yazılarının içeriğini renklendirmişler, anlam yelpazesi geniş bir metne dönüşümünü gerçekleştirmişlerdir.

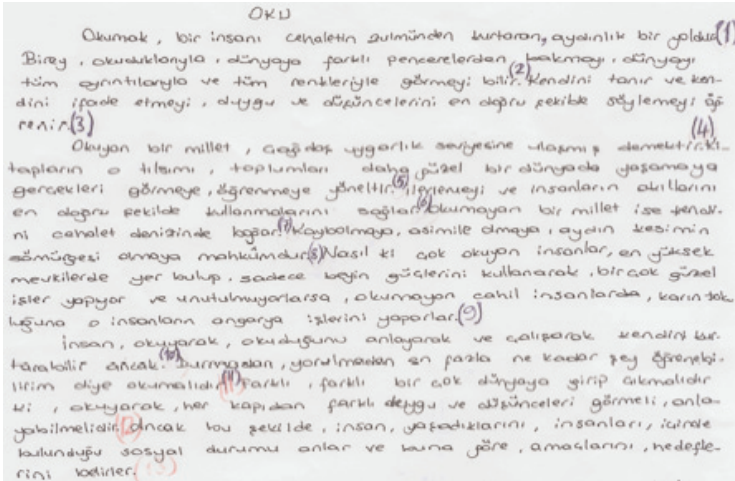
İncelenen Metinlerden Örnekler

Örnek Metin 1. 'Mezuniyet Günü' Konusunda Yazılan Yarınmın Gölgesinde Bugünler (1-3) Adlı Çalışmanın İlk Paragrafları

Yukarıda örneklenen giriş paragraflarında 'hayal, ümit, kötü ihtimal...' vb. kavramlarla hep 'yarın' kavramına yapılan gönderimlerden, yazarda bulunan 'yarın' endişesinin *mezuniyet gününün* sevincini gölgelediği anlaşılmaktadır. 'Dünümüz, bugünümüz hep onu...' şeklinde bir ifade de *mezuniyet gününün* mutlu bir sona erişmenin sevincini yaşamaktan çok *yarının* endişeleriyle *hayallerini bir kısır döngünün içine hapseden öğrencinin* ruh halini ortaya koyuyor. Metnin ilerleyen paragraflarında da benzer duygu ve düşüncelerin dile getirilmiş olması okurda şu izlenimi uyandırmaktadır: Yazarda gelecek endişesi vardır ve bu endişe bir üniversiteler mezun olmanın sevincini unutturmakta ya da gölgede bırakmaktadır.

Örnek Metin 2. 'Okumak' Konusunda Yazılan Oku (3-3) Adlı Çalışmanın Giriş ve Gelişme Paragraflarında Bir Kesit

Örnek metin olarak verilen çalışmaların giriş ve gelişme paragraflarına bakıldığında giriş paragraflarında işaret edilen doğrultuda açıklamalara yer verildiği

◆ Ali Göçer

görölmektedir. Örneğin, yukarıdaki metnin giriş bölümünde *okumanın aydınlık bir yol olduğuna* değinilerek bireye kazandırdığı olumlu nitelikler sıralanmıştır. Gelişme bölümünde de *okumanın toplum, millet, uygarlık ve güzel bir dünya* açısından taşıdığı değere işaret edilerek giriş bölümünde ortaya konulan fikirlere örnekleme ve karşılaştırmalarla bir tutarlılık kazandırılmaya çalışılmıştır. Örneğin “*Nasıl ki... (3-3/9)*” şeklinde başlayan cümlede *çok okuyan insanlar ile okumayan cahil insanlar* karşılaştırılarak okumanın önemi vurgulanmıştır.

Örnek Metin 3. ‘*Mezuniyet Günü*’ Konusunda Yazılan *Ayrılığın Hikâyesi (1-1)* Adlı Çalışma

AYRILIĞIN HİKAYESİ
Hatıraların kahramanıdır ayrılık. Ayrılıkla denize vardığında denizde dikisini hatıraları da kıyıda dikkatle dinler (2)
Hatıraları ağzına alır, dipni sanır (3) denize da atarlar gün-
ler hatıralar, atarlar, karantik gün... (4)
Kıyıda vuran hatıralar, gittikçe zaman gelince denize
kısır yanlar (5) Her karantada yarıca denize bir atarlar da
daha fırlatılır (6)
Gözyaşları sıcakdır denizin (7) Hatıralar her vardığında,
güzel her karantada kulu deniz (8) Onu gördü denizi düşünce
gözyaşı birat daha sıcak akar (9) Sana her dalgaın
gidenden bir para tozunu jat eder (10) En acısı da
budur belki (11) Aiden, biten vaktini jettedir gittini denize
o zama (12) Sularında kızı pembe ye gittir orile (13)
kalkına kumeti, kuvvetini kalmis belli ki. Ayrılmak ne
görmis meşer (15)
Deniz bilmez ki atar, sandıracak du arında sandır (16)
Biraz otlasa, biraz sorki yelise biraz gökyüzüne dize
sandıracak atar sandıracak keler (17) Hatıralar gelene perli denize.
bılır rüzgarın yadımıyla (18) Zar ota da deremel jett
altında (19)
Hayat, denizi baten ayrılıkla vuru hatıralara jett
acı (20) Ama jideni de per dandıracak keler (21) Her göyünü
sandıracak bir deniz var hayattında (22) Denizi, deniz birisi (23)
Ama göre de ayrılmak atarlar, bir hikaye her kün
diline... (24)

Örnek Metin 3’te yazar, “Hatıraların kahramanıdır ayrılık (1-1/1).” şeklinde başlayan giriş paragrafı ile mezuniyet günü konusuna duygusal bir boyut kazandırarak yazısının duygusal bir tonda gelişeceğinin ipuçlarını vermiştir. Gelişme paragraflarında benzetme, betimleme ve kişileştirmeler yaparak anlatımına açıklık ve akıcılık kazandırmıştır. Yazar, “*Gözyaşları sıcaktır denizin (1-1/7). ... En acısı da budur belki (1-1/11).*” vb. kullanımlarla sadece benzetme ve kişileştirme yapmamış, okuyucunun anlam evrenini harekete geçirecek belli bir düşünce yoğunluğuna erişmesini sağlayacak sezdirim ve çıkarımlara kapı aralamıştır.

Örnek Metin 4 'Okumak' Konusunda Yazılan Okumak (3-2) Adlı Çalışmadan Bir Kesit

Goethe'nin, "seksen yıllık ömrümün yarısından fazlasını okumaya verdim, yine de kendimden hoşnut değilim," dediğini çoğumuz biliyoruz. (9) Ve Mevlana'nın da "Sen ne kadar konuşursan konuş, karşındaki seni bildiği sözcük sayısı kadar anlar." Asıl olan insanın sözcük sayısını arttırmaktır." (10) Dediklerini de biliyoruz. (10) Bu örnek olarak verdiklerim okumak ve okumanın önemi hakkında söylenmiş sözlerden sadece bir kaçıdır. (12) Bize yol birçok yol gösteren kaynak olduğunu biliyoruz ama biz hala okumamak için direniyoruz. (13)

Okuyarak olayların ve gelişmelerin iç yüzünü öğrenen bir kişi, öncelikle kendine olan güvenini artırır. (14) Bu ise aynı zamanda düşünce ufkunu geliştirip, geniş bir görüş açısı sağlayarak, olayları inceleme yeteneği kazandırır. (15) Ayrıca okuyan kişiler çok okumanın beraberinde getirdiği zengin kelime dağarcığına sahip oldukları için, hikmetli ve etkileyici konuşarak hitap ettikleri kişilerde etki de uyandırır. (16) Bu etki ise insanlarla ilişkileri güçlendirmekte, kişiye daha sosyal bir karakter kazandırılmaktadır. (17) Dahası geniş kelime dağarcığı, insanın daha fazla kavramla düşünebilmesini de sağlar. Yani düşünce kapasitesini ve kültür düzeyini artırır. (19)

Yazarın, Mevlana, Goethe vb. şahsiyetlerden alıntılar yapması metnin farklı boyutlarda ve derinlikli olarak yorumlanmasına ortam oluşturmakta ve çalışmaya metinlerarasılık niteliği kazandırmaktadır. Metinde "Goethe'nin, seksen yıllık ömrümün yarısından fazlasını okumaya verdim yine de kendimden hoşnut değilim, dediğini çoğumuz biliyoruz (3-2/9)." şeklinde bir aktarım yapılmıştır. Goethe'nin sözünü Günay'ın (2007: 148) işaret ettiği 'aktarılan söylemin aktaran söylem içerisinde ayrıık bulunması' kuralına uygun bir şekilde kullanması ile metin kendi yapısını aşan bir gönderimde bulunması (Günay, 2007: 212) niteliğine uygunluğu da incelenen metnin metinlerarasılık özelliğine sahip olduğunu göstermektedir.

Örnek Metin 5. 'Yazmak' Konusunda Yazılan Yazabilmek (2-2) Adlı Çalışmanın Son Paragrafları

Şimdi görüyorum yapılan yanlışları, geliştirilen yazma alışkanlığının önemini. (13) Sonra bastan sağa eğitim anlayışı ile geldiğini fark ediyorum bu süreçte. (14) Kitap okumak alışkanlık haline getirilmemiş, okumayı seven bir öğrenci yığını vardı ama kimse farkında değildi. (15) Fikirleri enulmamış, düşünceleri ciddiye alınmamış, konuşmasına mücadele edilmiş bu yüzden fikirlerini beyan edemeyen gelecek yetişiyordu. (16) Onlara kitap okumayı sevdirmeden, okuduğunu anlatmasına, yorumlamasına fırsat vermeden nasıl bir yazı alıştırmalarını isteye bilirsiniz? (17)

Çoğumuz için kompozisyon yazmak bir dayatmadan, sorumluluktan dolayı çok zaman sonra geçti, ve belki bu yüzden suan aramızda düşünce derine yazıya aktaran çok az. (18)

Öğretmen olduğumda ilkönce okumayı sevdirmeyi, okudukları hakkında özperce düşünebilmelerini, fikirlerini rahatca dile getirmelerini sağlamak düşüncem. (19) Sonra bunları yazıya aktarmalarını istiyordum. (20) Sonrım bu yöntem öğrencilerin yazmasını, yazmayı sevmesini sağlayacaktır. (21) En azından bize uygulanan yöntemden iy olduğunu düşünüyorum. (22)

◆ Ali Göçer

‘Yazmak’ konusunda yazılan *Yazabilmek* (2-2) adlı çalışmadan da görülebileceği gibi yazarın tespitlerini belirten, öğüt ve önerilerle harmanlanmış duygu, düşünce ve tasarımlarla ilgili kişisel ifadeler sonuç paragraflarında yer almaktadır.

Tablo 1. *Farklı Konu ve Türlerdeki Metinlerin Metinsellik Ölçütleri Bağlamında Yeterlilik Durumu*

Konular, Metinler ve Metinlerin Tür, Tip ya da Tonu			Metinsellik Ölçütleri		
			Bağdaşıklık	Tutarlılık	Metinler arasılık
1. Yazma Konusu: <i>Mezuniyet Günü</i> (Öyküleyici metin türü)	1-1:Ayrılığın Hikâyesi	Özyaşamöyküsel, Düşlemsel, Duygusal, ve İçsel	✓	✓	✓
	1-2: Vuslat Zamanı Ayrılık Günü	Betimsel, İçsel	∅	✓	~
	1-3: Yarının Gölgesindeki Bu Günler	Betimleyici, Düşlemsel, İçsel	✓	✓	✓
2. Yazma Konusu: <i>Yazmak</i> (Bilgilendirici metin türü)	2-1: Yazmak	Kanıtlayıcı, Öğretici ve Örnekleyici	✓	~	~
	2-2: Yazabilmek	Tartışmacı, Örnekleyici	✓	✓	✓
	2-3: Yazamamak Üzerine	Tartışmacı, Örnekleyici Düşlemsel	∅	✓	✓
3. Yazma Konusu: <i>Okumak</i> (Bilgilendirici metin türü)	3-1: Okumak Üzerine	İçsel, Düşlemsel	✓	✓	✓
	3-2: Okumak	Tartışmacı, Kanıtlayıcı ve Öğretici	∅	✓	✓
	3-3: Oku	Düşlemsel, İçsel	✓	✓	✓

(✓= Uygun; ∅= Uygun Değil; ~ = Kısmen Uygun)

Sonuç ve Öneriler

Öğrencilerin yetizleme etkinlikleri çerçevesinde oluşturdukları metinler, cümleler arası bağıntı öğelerinin (*amaç, karşıtlık, sebep-sonuç, şart, karşılaştırma, birlik, zaman, açıklama ifadeleri, ön ve artgönderim unsurları...*) kullanımını; örnekleme, alıntılama, paragraf düzeni, özgün ve tutarlı anlatım biçimi vb. niteliklere sahip olma açısından incelemiştir. İncelenen metinlerin bağdaşıklık, tutarlılık ve metinlerarasılık ölçütlerinin her birini ayrı ayrı karşılayan kullanımlar tespit edilmiştir. İncelenen bölümlerden de görülebileceği gibi bu kullanımlara sahip metinlerin bağdaşıklık, tutarlılık ve metinlerarasılık ölçütlerini sağlayan niteliklere sahip oldukları söylenebilir.

Yetizleme çalışmaları kapsamında oluşturulan öğrenci ürünlerinde dil bilgisi konu, kavram ve kurallarına uygunluk açısından bazı yetersizlikler görülmüştür. Özellikle 1-2, 2-3, 3-2 kodlu metinlerde noktalama imlerinin hatalı kullanımına çok sık rastlanılmıştır. Ayrıca, ‘de’, ‘ki’ ve ‘...hem...hem de...’ bağlaçlarının kullanımları da hatalıdır.

İncelenen metinlerin çoğunda devrik cümle yapısının kullanımının çokluğu dikkati çekmiştir. Metinler, sözcük seçimi, söz dizimi, yazım, noktalama ve dil bilgisi kurallarına uygunluk, plan fikri ve paragraf yapısı, paragraflar arasında anlam bütünlüğü vb. bakımlardan nitelikli bulunmuştur.

Öyküleyici metin türünde oluşturulan metinlerde yazarların duygusal, özyaşamöyküsel, düşlemsel, içsel ve betimsel metin tonunun; bilgilendirici metin türünde ortaya konulan çalışmalarda da öğretici, örnekleyici, kanıtlayıcı, tartışmacı ve düşlemsel metin tonunun belirgin olduğu söylenebilir.

Erciyes Üniversitesi eğitim fakültesi Türkçe öğretmenliği 3. Sınıf öğrencileri arasından seçilen çalışma grubundaki katılımcılar genellikle yazılı anlatım becerilerini kullanabilmektedirler. Okunan bir metinden yola çıkarak yeni ve farklı türde metin oluşturabilme çalışması olan yetizleme etkinlikleriyle belirlenen konu üzerinde duygu, düşünce ve tasarılarını ifade etmede başarılı oldukları söylenebilir.

Türkçe Eğitimi öğrencilerinin yazılarında farklı anlatım biçimlerini kullanmalarını yanında anlatımın etkililiği açısından tanık gösterme, gözlemden yararlanma ve günlük yaşamla ilişkilendirme gibi düşünceyi geliştirme yollarına başvurarak daha nitelikli metinler oluşturacak şekilde çalışmalıdırlar.

Dil bilgisi konu, kavram ve kurallarına hâkim olmak, yazıda muhtemel mekanik hataların olmasını engelleyecektir. Bunun için adaylar yazılarını oluştururken dilin kurallarını etkili bir biçimde kullanmaya özen göstermelidirler. Ayrıca, yazı yazmada önemli olan plan fikrine sahip olmaktır. Düşüncelerin kümelendirilmesi ve anlam bütünlüğü oluşturacak şekilde yazıya dökümü planlama ile gerçekleşir.

Adaylar, edebî türlerin seçkin örneklerini okuyarak metinlerin gerek şekil gerekse içerik açısından sahip oldukları nitelikleri özümsemelidir. Daha sonra kazanılan bu bilgilerin beceriye dönüşümünü sağlayabilecek farklı konularda düşünce ve sanat değeri olan yazılar yazmaya çalışmalıdırlar.

Kaynakça

- AKBAYIR, Sıddık (2006). *Cümle ve Metin Bilgisi* (4. Baskı). Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- AKTULUM, Kubilay (1999). *Metinlerarası İlişkiler*. Ankara: Öteki Yayınevi.
- AKYOL, Hayati (2006). *Türkçe Öğretim Yöntemleri*, Ankara: Kök Yayıncılık.
- BEAUGRANDE, De R. ve DRESSLER, W. (1981). *Introduction To Text Linguistic*, London: Longman Group Company.
- BİLGİN, Muhittin (2006). *Anlamdan Anlatıma Türkçemiz* (2. Baskı). Ankara: Anı Yayıncılık.
- COŞKUN, Eyyup (2007). Yazma Becerisi (ss. 49-91), *İlköğretimde Türkçe Öğretimi*. (Editörler: A. Kırkkılıç, H. Akyol), Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- COŞKUN, Eyyup (2009). Türkçe öğretiminde Metin Bilgisi (ss. 231-283), *İlköğretimde Türkçe Öğretimi*. (Editörler: A. Kırkkılıç, H. Akyol), Ankara: Pegem Akademi.
- ÇAKIR, Özler (2003). "Yazma öğretiminde süreç yaklaşımına dayalı programın yazılı anlatım becerisini geliştirmedeki rolü: Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Örneği". *Dil Dergisi*, 122, 31-51.
- DEMİREL, Özcan ve ŞAHİNEL, Melek (2006). *Türkçe ve Sınıf Öğretmenleri İçin Türkçe Öğretimi* (7. Baskı). Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- EMIG, Janet (1971). *The Composing Processes of Twelfth Graders*. Urbana, IL: National Council of Teachers of English.
- FAIRCLOUGH, N. (2003). *Analysing Discourse*. Canada: Routledge.
- GÖÇER, Ali (2010). "Eğitim Fakültesi Öğrencilerinin Yazılı Anlatım Becerilerinin Süreç Yaklaşımı ve Metinsellik Ölçütleri Ekseninde Değerlendirilmesi (Niğde Üniversitesi Örneği)". *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 18 (1) 271-290.

◆ Ali Göçer

- GÖĞÜŞ, Beşir (1978). *Orta Dereceli Okullarımızda Türkçe ve Yazın Eğitimi*, Ankara: Kadioğlu Matbaacılık.
- GUTWINSKI, W. (1976). *Cohesion in Literary Texts*. The Hague: Mouton and Co. B. V., Publishers.
- GÜNAY, Doğan (2007). *Metin Bilgisi* (Üçüncü Baskı). İstanbul: Multilingual Yayınevi.
- HARTMAN, D. K., ve ALLISON, J. (1996). *Promoting Inquiry Oriented Discussions Using Multiple Texts* (pp. 106-133). In L. B. Gambrell & J. F. Almasi's (Eds.) *Lively Discussions: Fostering Engaged Reading*. Newark DE: International Reading Association.
- HILLOCKS, George, Jr. (1987). "Synthesis of Research on Teaching Writing". *Educational Leadership*, May 1987, 71-82.
- İPŞİROĞLU, Zehra (2007). "Türkçe öğretiminde yaratıcılık Almanya'daki yeni öğretmenler: Göçmen kökenli üçüncü kuşak". *Dil Dergisi*, 135, 21-27.
- KAPLAN, Mehmet (1972). "Kompozisyon". *Hisar*, 101, 9.
- KARASAR, Niyazi (2011). *Bilimsel Araştırma Yöntemi* (22. Baskı). Ankara: Nobel Yayıncılık.
- KEÇİK, İlknur. ve SUBAŞI, Leyla. Uzun (2001). *Türkçe Sözlü ve Yazılı anlatım* (Editör: Canan İleri). Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları.
- MURRAY, Donald M. (1980). Writing as Process: How writing Finds its own Meaning. In T. R. Donovan and B. W. McClelland (Eds.), *Eight Approaches to Teaching Composition*. Urbana, IL: National Council of Teachers of English.
- ORAL, Günseli (2008). *Yine Yazı Yazıyoruz* (3. Baskı). Ankara: Pegem Akademi.
- ÖGEYİK, Muhlise Coşkun (2008). *Metinlerarasılık ve Yazın Eğitimi*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- ÖZDEMİR, Emin (2000). *Eleştirel Okuma* (4. Baskı). Ankara: Bilgi Yayınevi.
- SKANDALARIS, Lee (1998). "Teaching for Strategies in Writing: Maintaining the Balance between Composing and Transcribing". *The Running Record*, 10 (2), 1-12.
- TAYLOR, Barry P. (1981). "Content and Written Form: A Two-Way Street". *TESOL Quarterly*, 15 (1), 5-13.
- TEMİZKAN, Mehmet (2010). "Türkçe Öğretiminde Yaratıcı Yazma Becerilerinin Geliştirilmesi". *Türklük Bilimi Araştırmaları*, 27, 621-643.
- TOPARLI, Recep; KARAKAŞ, Turan ve VURAL, Hanifi (1995). *Türk Dili* (2. Baskı). Sivas: Seyran Yayınları.
- WHITE, R. ve Arndt, V. (1991). *Process Writing*. London: Longman.
- YANGIN, Banu (2002). *Kuramdan Uygulamaya Türkçe Öğretimi*. Ankara: Dersal Yayıncılık.
- YILDIRIM, Ali ve Şimşek, Hasan (2005). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri* (5. Baskı). Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- ZAMEL, Vivian (1982). "Writing: The Process of Discovering Meaning". *TESOL Quarterly*, 16 (2), 195-209.

THE INVESTIGATION OF THE DISSERTATION WORKS THAT WRITTEN AT THE LESSON WRITING TRAINING COURSE OF TURKISH EDUCATION STUDENTS

Ali GÖÇER*

Abstract

The purpose of this study is to examine of the written texts in writing training course in terms of some variables of the Turkish language student teachers' in faculty of education. For this purpose, was asked from student teachers some writing compositions, at different periods and three separate topics in the lesson of writing training. Later, the compositions were examined. Erciyes University Faculty of Education Teacher Training in Turkish student teachers was determined via purpose - cluster sampling method. 9 documents, were chosen by way of random method from the inside total composition papers. The compositions were examined according to description (cohesion), analysis (comment) and interpretation (intertextuality) in the context. According to results of the investigation, the education faculty students' written expression studies focus on product. As a result of this the compositions have *partly* the criterions relevant to text.

Key Words: Turkish teaching, writing skill, the criterions relevant to text

* Associate Prof. Dr. Dr.; Erciyes University, Faculty of Education, Department Of Turkish Language Teaching, Kayseri